

Sámi giellalága 31 § mieldásaš stáhtadoarjagat jahkái 2020

Sámi giellalága (1086/2003) 31 § mielde stáhta bušeahhtaárvalussii galgá váldit mearreruđa stáhtadoarjagiidda gielddaide, searvegottiide, sápmelaččaid ruovttuguovllu bálgosiidda sihke 18 §:s oaivvilduvvon priváhtta doaibmiide lága heiveheamis šaddi erenoamáš lassegoluid gokčamii.

Riekteministeriija almmuha ohcanláhkái sámi giellalága 31 § mieldásaš stáhtadoarjagiid jahkái 2020. Doarjagiid ulbmilin lea ovddidit sámi giellalága ollašuvvama gokčamiin lága heiveheamis šaddi erenoamáš lassegoluid. Dál ohcanláhkái doarjagat leat oaivvilduvvon 1.1.2020 maŋná šaddi lassegoluide.

Riekteministeriija sáhtta geavahit doarjagiidda eanemusat 150 000 euro, juos riikkabeaivvit mieđihit ulbmili mearreruđaid.

Ohcanáigi álgá 20.1.2020 ja nohká 13.2.2020 dii 16.15. Mearreáiggi maŋná bohtán ohcamušat eai váldo vuhtii.

Mearrádusaid vigget dahkat maŋimušta njukčamánu loahpas 2020. Ohccit ožžot almmuhusa mearrádušas ohcanskovis almmuhuvvon čujhussii.

Doarjagiidda heivehit sámi giellalága (1086/2003) ja stáhtadoarjjalága (688/2001).

Doarjaga ulbmil

Stáhtadoarjagiid ulbmilin lea ovddidit sámi giellalága ollašuvvama gokčamiin lága heiveheamis šaddi erenoamáš lassegoluid. Doarjagiid sáhttet mieđihit ee. čuovvovaš ollisvuodaide: jorgalan- ja dulkongolut (sis. almmustahttindoaima), dieđiheapmi, skuvlema ja giellaoahpuid áigásaš sadjásašgolud, sihke sámi giellalága heiveheami ovddideapmái laktáseaddji golud.

Dál ohcanláhkái doarjagat leat oaivvilduvvon 1.1.2020 maŋná šaddi lassegoluide. Stáhtadoarjaga ulbmilin ii goittotge leat, ahte stáhtadoarjagiin govččašedje buot doaimmas šaddi goluid oppalaččat.

Jorgalan- ja dulkongolut

Stáhtadoarjagiin sáhttet gokčat áššegirjiid jorgaleamis sihke dulkomis šaddi goluid.

Dieđiheapmi

Stáhtadoarjaga sáhtta geavahit sámi giellalága mieldásaš dieđiheamis šaddi goluid gokčamii (omd. bláđđealmmuhusat, eará almmuhusat, oahpistandávvalat, dieđáhusat, skovit, www-siiddut).

Giellaskuvlejummi

Stáhtadoarjaga sáhttet mieđihit sámegeiela skuvlejummái oassálastimis šaddi sadjásašgoluide.

Ovddideapmi

Stáhtadoarjagiin sáhttet doarjut prošeavttaid, mat ovddidit sámi giellalága heiveheami ja sápmelaččaid gielalaš vuoigatvuodaide ollašuvvama.

Geasa stáhtadoarjaga sáhtta mieđihit?

Stáhtadoarjaga sáhttet ohcat sápmelaččaid ruovttuguovllu gielddat, searvegottit ja bálgosat sihke lága 18 §:s oaivvilduvvon priváhtta doaibmit. Juos ohcamuš dahkkojuvvo sámi giellalága 18 § vuodul, ohcamušas galgá

čielggadit, ahte ohcci lea máinnašuvvon láchkačuoggás oaivvilduvvon priváhtta doaimbi. Juos ohcci lea siviilavuoigatvuođalaš searvvuš dahje vuođđudus, ohcamuššii galgá laktit servoša dahje vuođđudusa guoski registerváldosa sihke maŋimužžan nannejuvvon rehketdoalloloahpaheami, doaimmamuitalusa ja ruhtadoalldárkkisteaddjiid mitalusa.

Mo ohcat doarjaga?

Ohcamuš ohccojuvvo ohcanskoviin, mii gávdnu **dáppe**. Ohcanskovvá galgá laktit skovi olis bivdojuvvon mildosiid. Ohcci doaimmaha ohcanskovi mildosiiddisguin riekteministeriija girjenkantuvrii (oikeusministerio@om.fi, dahje Oikeusministeriö Ritarikatu 2 B, 00170 Helsset) mearreáiggi siste. Ohcci vástida ohcamuša doaimmaheamis mearreáiggi siste. Mearreáiggi maŋná bohtán ohcamušat eai válde vuhtii.

Riekteministeriija sádde vejolaš dievasmahttinbivdaga sihke doarjjamearrádusa ohcamušas almmuhuvvon čujuhussii.

Maid ákkaid vuođul ohcamušaid árvvoštallet?

Doarjagat leat árvvoštallanvuložat. Ohcamušaid árvvoštallan ja daid gaskasaš veardádallan vuođđuduvvet oppalaš guorahallamii. Ohcamušaid gaskasaš veardádallamis váldet vuhtii man bures ohcama erenoamáš sihke almmolaš ja stáhtadoarjjalága mielásaš miedihanvuođuštusat divvet. Doarjaga miediheapmi eaktun lea, ahte ohcci deavdá buot golbma vuollin logahallon ohcama erenoamáš miedihankriteara.

Ohcama erenoamáš miedihanvuođuštusat

1) Doarjagiin ruhtadanláhká doaimma galgá laktásit sámi giellalága heiveheapmái

Doarjagiin sáhtta gokčat sámi giellalága heiveheamis šaddi erenoamáš lassegoluid dego jorgalan- ja dulkongoluid, giellaskuvlejumi sadjásašgoluid dahje sápmelaččaid gielalaš vuoigatvuođaid ovddideamis šaddi goluid. Árvvoštallamis váldet vuhtii mo doaimmat ollašuttet sámi giellalága mihttomeriid ja geatnegasvuođaid.

2) Doarjaga ohccái laktáseaddji kritearat

Doarjaga sáhtta miedihit sápmelaččaid ruovttuguovllu gielddaide, searvegottiide ja bálgošiidna sihke lága 18 §:s oaivvilduvvon priváhtta doaimbiide máinnašuvvon lága heiveheamis šaddi erenoamáš lassegoluid gokčamii.

3) Doarjaga geavahanáigi

Stáhtadoarjja lea oaivvilduvvon 1.1.2020 maŋná šaddi lassegoluide. Doarjja ii miedihuvvo buhtadussan ovddit jagiid goluin.

Teknikkalaš ohcamii laktáseaddji vuođđoeavttut

Riekteministeriija miedihan doarjja sáhtta gokčat dábaláččat eanemusat 90 proseantta doarjunláhká doaimma dohkkehahti goluin.

Stáhtadoarjaga sáhttet miedihit ohccái dan iežas doimbi dahje prošehtii dahjege geavahanláhká stáhtadoarjjamearrádusa mielásaš geavahanulbmila ollašutti eará go ohcci doaimma dahje prošeavtta doarjumii. Juos stáhtadoarjja miedihuvvo geavahanláhká stáhtadoarjjamearrádusa mielásaš geavahanulbmila ollašutti eará go ohcci doaimma dahje prošeavtta doarjumii, stáhtadoarjaga oažžu galgá

dahká soahpamuša stáhtadoarjaga geavaheamis, geavaheami goziheamis ja daid eavttuin doaimma dahje prošeavtta ollašuhtti oassebeliin.

Stáhtadoarjjalága mielásaš almmolaš eavttut

Riekteministeriija sáhtta miđihit doarjaga dušše, juos stáhtadoarjjalága mielásaš doarjaga miđiheami almmolaš eavttut divvet. Ministeriija váldá almmolaš eavttuid vuhtii maiddá doarjaga meari guorahallamis.

Stáhtadoarjaga miđiheami almmolaš eavttut leat (stáhtadoarjjalága 7 § 1 mom.):

Ulbmil, masa stáhtadoarjja ohccojuvvo, lea servvodatlaččat dohkálaš.

Doarjaga miđiheapmi lea ákkastallojuvvon stáhtadoarjagiid geavaheapmái áshuvvon mihttomeriid dáfus.

Doarjaga miđiheapmi lea dárbbášlaš, go váldit vuhtii ohcci fidnen eará almmolaš doarjaga sihke prošeavtta dahje doaimma kvalitehta ja viiddisvuoda.

Stáhtadoarjaga miđiheapmi botnjá gilvvohallama ja márkaniid doaibmama dušše vehá.

Eastagat doarjaga miđiheapmái

Juos ohcci lea ovdal ožžon doarjagiid ministeriijas, dat galgá fuolahit, ahte doarjjamearrádusain gáibiduvvon čielggadusat doarjagiid geavaheamis leat dahkon mearreáiggi siste. Ministeriija hilgu ohcamuša, juos ohcci lea dovdomassii suostan iežas geatnegasvuoda addit ministeriijai dieđuid ovdal miđihuvvon doarjagiid geavaheami goziheami várás.

Ohcamuš hilgojuvvo maiddá, juos dat boahtá mearreáiggi maŋŋá.

Makkár eavttut doarjagiid geavaheapmái čuhcet?

Doarjaga oažžu geavahit dušše dan ulbmilii, masa dat lea miđihuvvon.

Riekteministeriija miđihan doarjja sáhtta gokčat eanemusat doarjjamearrádusas meroštallon ossosa doarjunláhkaí doaimma dahje prošeavtta dohkálaš goluin. Dohkálaš golut meroštallojuvvojit doarjjamearrádusas ja dan mildosiin.

Doarjja ii oaččo ovttas eará almmolaš doarjagiiguin leat stuorát go EU:a dahje Suoma lánkaásaheamis áshuvvon stáhtadoarjaga dahje eará almmolaš doarjaga stuorimus mearri.

Doarjaga oažžu ruhtadoalu ja hálddahusa galgá ordnet áššáigullevaččat.

Doarjaga geavaheamis galgá dahkat čielggadusa maŋimustá mearrádusas máinnašuvvon beaivvi.

Doarjaga oažžu ruhtadoalu ja hálddahusa galgá ordnet áššáigullevaččat nu, ahte doarjaga geavaheami sáhtta čuovvut luohtheahttit. Doarjaga oažžus gáibidit ruhtadoalu raporterema gollosajiid mielde, juos sáhka lea erenoamáš doarjagis dahje almmusdoarjagis doaimma oassái.

Riekteministeriijas lea vuoigatvuohta dahkat stáhtadoarjaga oažžu ruhtadollui ja doibmii čuoheci dárkkistemiid, mat leat dárbbášlaččat stáhtadoarjagiid máksimis ja geavaheami goziheamis (stáhtadoarjjalága 16 §).

Doarjaga oažžu galgá čielggadit, leago das geatnegasvuohta čuovvut skáhponláhkaásaheami, ja váldit dan doaimmastis vuhtii. Maiddá stáhtii, gielddaide dahje searvegottiide gullameahttun doarjaga oažžu sáhtta leat geatnegas ordnet gilvvohallamiid iežas skáhppomiid várás skáhponlága mielásaš doaibmanvugiid mielde.

Juos doarjaga oažžu deavdá almmusvuoigatvuođalaš lágádusa dovdomearkkaid (omd. ruhtadeamis badjel bealli lea almmolaš ruhtadeapmi), ruhtadeami oažžu galgá čuovvut skáhpponlága buot skáhppomiinnis.

Juos doarjaga oažžu oažžu doarjaga dihto skáhppomii badjel 50 % skáhppoma árvvus, oažžu galgá čuovvut skáhpponlága dán skáhppomis. (Láhka almmolaš skáhppomiin ja geavahanvuoigatvuohtasoahpamušain 1397/2016).

Stáhtaráđi kansliija lea linnjen, ahte doarjaga oažžu galgá bivdit fálaldaga eambo go ovtta doaimmaheaddjis dakkár dávvir- ja bálvalusskáhppomiin, maid árvu báhcá álbmotlaš šielbmáárvvu vuollái muhto maid árvolassevearuhis árvu lea eambo go 20 000 euro.

Mo raporteret bohtosiid ja doarjaga geavaheami?

Doarjaga geavaheamis galgá dahkat čielggadusa mañimustá mearrádusas máinnašuvvon beaivvi. Čielggadussii gullá sihke ruhtadoalloraporteren ja boaduslašvuođaraporteren. Doarjaga oažžu ruhtadoalu ja hálddahusa galgá ordnet áššáigullevaččat nu, ahte doarjaga geavaheami sáhttet čuovvut luohttehahttit. Doarjaga oažžus gáibidit ekonomalaš raporterema gollosajiid mielde, juos sáhka lea erenoamáš doarjagis dahje almmusdoarjagis doaimma oassái.

Čielggadusat miedihuvvon doarjagiin dahkkojuvvojit skoviin, mii almmustahtto mañjelis riekteministeriija neahttasiidduin. Čielggadusat sáddejuvvojit riekteministeriija girjenkantuvrii mearrádusas almmuhuvvon diáranummariin.

Lassedieđut

Spesiálaáššedovdi Vava Lunabba, ovdanamma.sohkanamma@om.fi, tel. 02951 50136